

Baerne

11

12

10

13

16

17

18

9

14

15

8

7

6

1

4

5

3

2

Serrerroute

7 km

Willem III paste al veel glas toe in zijn jachtslot Soestdijk, al bestond dat uit honderden met de mond geblazen stukken vensterglas die met een vaste roedeverdeling in de raamopeningen werden gezet. Om nog meer licht binnen te krijgen liet hij aan de achterzijde van zijn jachtslot een T-vormige 'Groene Zaal' bouwen met openslaande deuren. Zo konden van binnenuit de groene tuinpaden met oranjeboompjes, rhododendrons en groene hagen buiten nog beter gezien worden. Na de aanleg van de spoorlijn Amsterdam-Amersfoort groeide Baarn uit tot een villadorp met allure. De vele welgestelden uit Amsterdam en Indië die naar Baarn kwamen wilden in de zomermaanden zoveel mogelijk tussen de groene weiden, bossen en heidevelden wonen. Om de welstand te tonen werden statussymbolen als serres, torentjes en koetshuizen rijk uitgevoerd. De villa's werden steeds luxueuzer door het toepassen van versierde dakranden, torentjes en pagodes in de omliggende Engelse landschapstuinen. In Baarn is daarvan nog veel bewaard gebleven.

Inhoudsopgave

De Wandelroute	3
Meer over serres	4
Praktische informatie	6
Colofon	6
Historische Kring Baerne	6

De Wandelroute

Afkortingen en advies wandeling

LA=linksaf **RA**=rechtsaf **RD**=rechtdoor

1 objectnummers worden op de plattegrond aangegeven

P = parkeergelegenheid = horeca

We verzoeken u om de panden vanaf de straat te bewonderen om de rust en privacy van de bewoners te respecteren.

De plekken

Start: Brink, Baarn **P**

1. **RD** over de Brink / Bosstraat
2. **LA** Cantonlaan
3. **RA** Faas Eliaslaan 31-37 **1**
4. **RD** voorbij Faas Eliaslaan nummer 47 **2** *Wintertuin Cantonspark*
5. Terug naar Faas Eliaslaan en oversteken
6. **LA** en direct **RA** Javalaan
7. **LA** Kettingweg
8. **LA** Stationsweg
9. Voorbij de overwegbomen **3** *café-eethuys De Generaal*
10. Lt. Generaal Van Heutszlaan oversteken
11. **LA** Lt. Generaal Van Heutszlaan 2 **4** *Mariaheuvel*
12. **RD** Lt. Generaal Van Heutszlaan 4 **5** *Woudestein*
13. **RA** Prinses Irenelaan richting spoor
14. **RD** Marielaan oversteken bospad op
15. **RA** over spoorravijn via het 'kippenbruggetje'
16. **LA** Gerrit van der Veenlaan 16-18 **6** *Louisa State*
17. **RA** Amsterdamsestraatweg
18. **RA** Hertog Hendriklaan, de straat inlopen tot nr. 15 **7**
19. Terug naar Amsterdamsestraatweg en **RA** weg vervolgen
20. **RA** Emmalaan 13 **8** *Westerhoek*
21. **LA** De Beaufortlaan 4 **9** *Helvetia*
22. Terug naar Emmalaan links langs de vijver
23. **LA** Wilhelminalaan 10 **10**
24. **RD** Wilhelminalaan tot Eemnesserweg
25. **RA** Eemnesserweg 87 **11**
26. **RD** Eemnesserweg 82 **12**
27. **RA** Molenweg (vóór de rotonde)
28. **LA** Steijnlaan
29. **RA** Krugerlaan 16 **13**
30. **LA** Nassaulaan 38-36-34 **14**
31. **RA** Bothalaan 5 **15** *Post Tenebras Lux*
32. **LA** Sophialaan
33. **LA** Nieuw Baarnstraat 89 **16**
34. **RA** Eemnesserweg
35. **LA** Veldstraat 4 **17**
36. **RA** Kerkstraat
37. **RA** Brinkstraat 25-27 **18**
38. **Eindpunt:** Brink **P**

Meer over serres

Mode

De meeste villa's aan oude lanen kregen eind 19e eeuw een serre. Het beschikbaar komen van groot vensterglas gaf daartoe de mogelijkheid, al was het eerst nog echt kostbaar. De eerste Baarnse villabewoners waren zo enthousiast over de toepassing van het beschikbaar komen van glas dat ze veranda's ('warandes') en muren aan de tuinzijde lieten wegbreken om er een modieuze serre aan te bouwen. Nieuwe villa's kregen soms wel twee serres. Ook de meeste kleinere huizen in Baarn van voor 1940 hebben een serre. Ook veel veranda's werden begin 20e eeuw dichtgemaakt met een glazen wand.

Louisa State rond 1955

Aan het huis vast

Zo 'n overdekte, met glas afgesloten uitbouw is van binnenuit bereikbaar door een schuifdeur. Meestal is de serre gebouwd van hout, maar ook wel van ijzer of baksteen. Boven de tuinkamer is vaak een balkon. Het vormt een verbinding met de tuin zodat men binnen en toch ook buiten kan zitten. Voordien boden prieeltjes, theekoepels en tuinhuisen daartoe de gelegenheid. Een serre wordt ook wel wintertuin genoemd, vooral als deze voor de winteropslag van kuipplanten wordt gebruikt. Wanneer plantenkassen, wintertuinen en oranjerieën tegen villa's aangebouwd verdween het verschil tussen kas en serre, zoals bij de wintertuin in het Cantonspark.

Serres in Baarn

Welgestelden die 'binnen waren' trokken dus naar buiten de stad om daar binnen in serres te zitten en naar buiten te kijken. Toen er ook veel toeristen naar Baarn kwamen kregen ook pensions en uitspanningen als hotel De Pauw aan de Eemneserweg een serre. Het bepaalde het straatbeeld van de Eemneserweg en de Nassaulaan. Naarmate de kavels in Baarn kleiner werden en de behoefte aan een groene tuin bleef, werden ook aan kleinere woningen serres gebouwd. Voor een sterk contrast met de bomen en struiken liet men veel buitenmuren wit kalken.

Met de opkomst van de rijtjeswoningen verdween de serre. De meeste serres in Baarn zijn bewaard gebleven, maar de balkonhekken zijn vaak verdwenen. Later ontstond een opbloei van serres, maar dan meestal zonder inblik aan de achterzijde van het huis en gebruik makend van onderhoudsvriendelijke materialen.

Stijlen

De diversiteit in serres is enorm. De oudste zijn rechthoekig en hebben een plat dak met een balkon erboven. In de serres zijn tegelvloeren, glas in loodramen en de bovenlichten en deuren aan de voorzijde. Daarna waren de dakvlakken meer gebogen maar wel met een plat dak, en begin 20e eeuw ontstonden ook andere dakvormen. De glas-in-lood ramen kregen Jugendstil bloemmotieven en de serres werden vaak van ijzer en steen gebouwd. Veel serres sloten aan op de in die tijd heersende stijl.

In de serre

Serres hadden vooral een zitfunctie. In de zomer werd er ontbeten en thee gedronken. Omdat de ruimte beperkt was, konden de grote kamermeubelen niet gebruikt worden. Net als de ruimte zelf waren de meubels licht, comfortabel en luchtig. Om ze gemakkelijk te kunnen verplaatsen en ze niet al te duur mochten zijn, werden ze gemaakt van rietsoorten als rotan en bamboe. Deze materialen verbleken bovendien niet zo snel in de zon. De sobere inrichting bestond meestal uit niet veel meer dan een tafelkleedje, vloerkleed of rieten mat. Om het contact met de tuin te versterken werden planten op consoles, potten en plantentafeltjes geplaatst. In grotere serres als die van Canton stonden naast ficus of cyclamen ook sinaasappelboompjes en palmen.

Klimaat

Door de stralingswarmte van de zon kan de temperatuur snel oplopen, waardoor de serre een aangenaam vertrek wordt. Om dit effect optimaal te benutten worden serres vaak aan de zuidzijde van een huis gebouwd.

Glas in lood komt het best tot zijn recht als men van binnen naar buiten kijkt. Het filtert bovendien het licht en brengt sfeer in huis en voorkomt dat het licht in de zomer te fel naar binnen schijnt. In bovenlichten verschenen daarom fraaie ontwerpen van in glas in lood. In de zomer werden de tuindeuren opengezet, 's winters werd de serre afgesloten met schuifdeuren en tochtwerende kamergordijnen. Het was dan te koud om in de serre te zitten. Vanuit de tuin liep men zo het huis binnen, vandaar dat vaak losse matjes of sobere tegels werden gebruikt.

Praktische informatie

Startpunt:	Brink, Baarn (hier begint de beschrijving). U kunt ook de wandeling elders beginnen bijvoorbeeld bij NS Station Baarn
Eindpunt:	idem
Bereikbaarheid:	OV - het NS Station Baarn ligt op 12 min. lopen van de Brink
Met de auto:	er is een parkeerterrein op en achter de Brink
Horeca onderweg:	diverse horeca op en rond de Brink (start- en eindpunt), De Generaal, NS Huiskamer
Lengte wandeling:	7 km
Inkorten mogelijk:	zie kaartje
Moeilijkheidsgraad:	gemakkelijk

Colofon

Bij het samenstellen van de serieroute is gebruik gemaakt van de informatie in het boek 'Binnen en toch buiten, *Bijzondere serres in Baarn*' van Sandra van Berkum. De gebruikte kaart is afkomstig van OpenStreetMap (<https://www.openstreetmap.org/copyright>), gegevens beschikbaar onder de Open Database License.

Deze wandeling is geactualiseerd in mei 2023. Indien u tijdens het wandelen onjuistheden tegenkomt, stellen wij het op prijs als u dat mailt aan **wandelen@HistorischeKringBaerne.nl**.

Historische Kring Baerne

Deze route door Baarn wordt u gratis aangeboden door de Historische Kring Baerne. Hiermee hopen we bewoners en bezoekers te verrassen met de vele karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn.

Op de website **www.historischekringbaerne.nl** kunt u andere interessante wandelingen vinden over: torentjes, koetshuizen, rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, beelden, religie, literair en Lage Vuursche. De Historische Kring Baerne wil belangstelling kweken voor de geschiedenis van Baarn door het bewaren en bewaken van het Baarnse culturele en monumentale erfgoed. Dit wordt nagestreefd door het verspreiden van kennis, en het wijzen op de karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn. Op onze website is bijvoorbeeld een lessenserie voor scholen beschikbaar over de geschiedenis van Baarn met de titel 'Sporen naar een serredorp'.

In onze Oudheidkamer bevindt zich informatie over het verleden van Baarn, Lage Vuursche en Eembrugge. De digitale fotocollectie bestaat momenteel uit ruim 30.000 ansichtkaarten, foto's en landkaarten/plattegronden. Ook is een groot aantal voorwerpen in de Oudheidkamer te vinden, zoals kunstobjecten, voorwerpen, boeken, affiches, polissen/oorkonden/getuigschriften/ medailles, advertenties middenstand, kleding/linnengoed en oude Baarnsche Couranten. Ook is een groot aantal edities van de Baarnsche Courant in doorzoekbare pdf-vorm aanwezig.

Bezoekadres Oudheidkamer: Hoofdstraat 1a, 3741 AC Baarn
Openingstijden: woensdag 14 - 16 uur, zaterdag 11 - 13 uur